

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Жердецька Л. В.

(підпис)

“ ___ ” _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»

за спеціалізацією «Банківська справа»

на тему:

**на тему: «Управління офіційними резервними активами
центрального банку»**

Виконавець:

студентка ФФБС

Мутичко Юлія Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к. е. н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Гаркуша

Юлія

Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОФІЦІЙНИМИ РЕЗЕРВНИМИ АКТИВАМИ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ.....	6
1.1. Сутність та призначення офіційних резервних активів центральних банків.....	6
1.2. Склад офіційних резервних активів центральних банків.....	12
1.3. Теоретичні аспекти управління офіційними резервними активами центральних банків.....	16
Висновки до першого розділу.....	23
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ОФІЦІЙНИХ РЕЗЕРВНИХ АКТИВІВ НБУ.....	25
2.1. Аналіз структури офіційних резервних активів НБУ.....	25
2.2. Оцінка валютних інтервенцій НБУ як фактору зміни офіційних резервних активів.....	30
2.3. Оцінка достатності офіційних резервних активів НБУ.....	34
Висновки до другого розділу.....	43
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ОФІЦІЙНИМИ РЕЗЕРВНИМИ АКТИВАМИ.....	47
3.1 Зарубіжний досвід управління офіційними резервними активами центральних банків.....	47
3.2. Кореляційно-регресійний аналіз впливу факторів на стан офіційних резервних активів НБУ.....	52
3.3.Удосконалення механізму управління офіційними резервними активами центральних банків.....	58
Висновок до третього розділу.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	76

АНОТАЦІЯ

Мутичко Ю.В.« Управління офіційними резервними активами центрального банку»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі наведено теоретичні аспекти, що стосуються даної теми, а також охарактеризовано способи формування та використання офіційних резервних активів НБУ; проведено аналіз складу, динаміки та структури ЗВР, валютних інтервенцій НБУ, а також досліджено достатність золотовалютних резервів за різними критеріями; проаналізовано світовий досвід формування та використання офіційних резервних активів, визначено проблеми, що виникають у цих процесах.

Розроблені теоретичні та практичні положення, що ґрунтуються на міжнародному досвіді, можуть бути використані Національним банком України для формування та використання офіційних резервних активів.

Під час проведення дослідження використовувалися методи: аналізу; узагальнення; систематизація; порівняння; кореляційно-регресійний метод.

Ключові слова: офіційні резервні активи, золотовалютні резерви, резервна валюта, критерій оптимальності, центральний банк, монетарне золото, валютні інтервенції.

ANNOTATION

Mutychko Y. «Management of official reserve assets of central banks»
Qualifying academic paper for a Master degree in Specialty "072" Finance, Banking and Insurance" Odesa National University of Economics – Odesa, 2020.

The work presents theoretical aspects related to this topic, as well as describes the methods of formation and use of official reserve assets of the NBU; an analysis of the composition, dynamics and structure of foreign exchange reserves, foreign exchange interventions of the NBU, as well as the adequacy of gold and foreign exchange reserves by various criteria; the world experience of formation and use of official reserve assets is analyzed, the problems arising in these processes are defined.

The developed theoretical and practical provisions, based on international experience, can be used by the National Bank of Ukraine for the formation and use of official reserve assets.

During the study, the following methods were used: analysis; generalization; systematization; comparison, correlation-regression method.

Keywords: official reserve assets, gold and foreign exchange reserves, reserve currency, optimality criterion, central bank, monetary gold, foreign exchange interventions.

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах фінансової глобалізації гарантією стабільності в періоди світових фінансових криз є створення золотовалютних резервів країни є однією з необхідних умов існування і функціонування будь-якої держави, оскільки вони забезпечують виконання ряду найважливіших завдань: дають можливість проводити незалежну від зовнішніх чинників грошово-кредитну політику шляхом стабілізації і регулювання курсу національної валюти. Правильний вибір структури золотовалютних резервів, оптимізація її є найважливішим завданням для Національного банку України в умовах нестабільності світової валютної системи і значного впливу на Україну ризиків світового масштабу

Метою кваліфікаційної роботи є визначення та поглиблене дослідження теоретичних аспектів, пов'язаних із золотовалютними резервами; розкриття сутності золотовалютних резервів, їх ознак, ролі, призначення, функцій, завдань, достатності обсягу, проблем, факторів, що впливають на їхні обсяги, структуру та джерела їх поповнення.

Завдання кваліфікаційної роботи є:

- проаналізувати склад та структуру золотовалютних резервів НБУ;
- розглянути теоретичні аспекти управління офіційними резервними активами центральних банків;
- дати оцінку валютним інтервенціям НБУ;
- оцінити достатність офіційних резервних активів НБУ;
- визначити адекватність обсягів золотовалютних резервів України;
- проаналізувати зарубіжний досвід управління офіційними резервними активами;
- дослідити вплив факторів на стан офіційних резервних активів НБУ за допомогою кореляційно-регресійного методу.

Об'єктом дослідження є процес управління офіційними резервними активами центральних банків.

Предметом дослідження є теоретичні основи управління офіційними резервними активами центральних банків.

Методи дослідження: у дипломній роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: методи аналізу та синтезу, метод порівняння, табличний метод, метод коефіцієнтів та методи графічного зображення, статистичні методи, кореляційно-регресійний метод.

Інформаційна база дослідження становлять нормативно-законодавчі акти України, які регулюють діяльність НБУ, інструкції та положення НБУ, наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій, дані звітності міжнародних фінансових організацій, офіційних статистичних збірників.

Джерела інформації для аналітичних розрахунків обмежуються офіційними даними НБУ та інформацією, яка розміщена на офіційних сайтах зазначених установ.

Практична цінність висновків і рекомендацій полягає у тому, що робочий матеріал може бути використаний для об'єктивної оцінки впливу факторів на стан офіційних резервних активів НБУ та удосконалити механізм управління офіційними резервними активами.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз стану офіційних резервних активів дозволяє зробити деякі методологічні узагальнення.

1. Золотовалютні резерви — це запаси іноземних фінансових активів та золота, які належать державі, перебувають у розпорядженні органів грошовокредитного регулювання і можуть бути використані на регулятивні та інші потреби, що мають загальноекономічне значення. Ці потреби визначають цілі накопичення ЗВР.

2. Використовувати золотовалютні резерви має право виключно Національний банк України на такі цілі: для обслуговування зовнішнього боргу країни як перед урядовими установами, так і фінансовими структурами інших держав та міжнародних фінансових організацій; з метою підтримки курсової стабільності шляхом проведення інтервенцій на валютному ринку; покриття дефіциту платіжного балансу; для забезпечення платоспроможності держави; здійснення міжнародних розрахунків та платежів.

3. Дослідження формування та використання золотовалютних резервів взагалі та накопичення і використання резервної валюти як їх складової, зокрема, свідчать про подвійну природу правового режиму резервної валюти. Подвійна природа правового режиму резервної валюти обумовлюється специфічним методом правового регулювання валютних правовідносин. Внаслідок чого його можна визначити як спеціальний правовий режим, що заснований на загальнодозвільних засадах і обмежений дозвільним типом правового регулювання.

4. Управління офіційними золотовалютними резервами — це діяльність центрального банку, спрямована на забезпечення максимальної ефективності при формуванні і використанні міжнародних ліквідних засобів у процесі реалізації тактичних та стратегічних завдань валютної політики. Деякі фахівці під управлінням золотовалютними резервами мають на увазі процес зберігання

золотовалютних резервів з метою збереження або нарощення їх реальної вартості, підтримання високого рівня ліквідності та доступності до використання органами грошово-кредитного управління.

Загальні цілі управління золотовалютними резервами:

- збереження (або нарощення) їх реальної вартості;
- підтримка золотовалютних резервів у високоліквідній формі;
- забезпечення узгодженості їх зберігання з іноземними центральними банками.

5. У валютній структурі золотовалютних резервів відсутня значно переважає долар США, його показник наближується до 80% загального обсягу резервів, що становить певну загрозу у вигляді втрат у разі девальвації долара відносно інших валют, тобто виникає валютний ризик. На наш погляд, необхідно диверсифікувати резерви таким чином, щоб зменшити питому вагу долар США та збільшити, наприклад питому вагу євро та китайського юаня, оскільки саме у цих двох напрямках сьогодні Україна активно проводить політику.

6. Обсяги золотовалютних резервів на сьогоднішній момент не є достатніми для забезпечення потреб економіки на даному етапі розвитку.

7. Проаналізувавши склад та структуру золотовалютних резервів НБУ можна сказати, що вони відповідають світовим тенденціям. Основним джерелом поповнення золотовалютних резервів та їх нарощення за власний рахунок є здійснення валютних інтервенцій. Однак це джерело поповнення не може задовільнити усі потреби в резервах, саме тому НБУ користується й іншими:

- залучення коштів від МВФ за різними програмами кредитування;
- перерахування частини прибутку до розподілу у формування ЗВР;
- емісійний механізм поповнення ЗВР;
- валютні обмеження тощо.

8. Враховуючи функції, які виконують офіційні резерви та специфіку фінансового стану країн, фахівцями було розроблено та реалізовано на практиці

критерії оптимальності суми резервів, а саме: критерії покриття імпорту, Гвідотті (Аргентина), Грінспена (США).

9. Національна валюта України (гривня) досить слабка, тому більша частина золотовалютних резервів складається з цінних паперів, валюти та депозитів (в іноземній валюті), резервних позицій МВФ, СПЗ та монетарного золота.

10. Структурні компоненти золотовалютних резервів не є диверсифікованими, внаслідок чого виникають різного роду ризики, зокрема, валютні.

11. Сьогодні структура резервів центральних банків значною мірою визначається оцінкою перспектив економічного розвитку США та Західної Європи, що впливає на частку, відповідно, долара і євро у складі золотовалютних резервів.

12. Найбільш значущим компонентом ЗВР в умовах нестабільної світової економічної ситуації стає золото. На жаль, золота у наших золотовалютних резервах недостатньо.

13. Також на основі визначених даних нами була побудована і проведена кореляційно-регресійна модель. Застосування кореляційного аналізу тісно пов'язане з регресійним аналізом, тому його часто називають кореляційно-регресійним. Головними завданнями кореляційного аналізу є:

- визначення форми зв'язку;
- вимірювання щільності (сили) зв'язку;
- виявлення впливу факторів на результативну ознаку.

14. Основним завданням регресійного аналізу є визначення впливу факторів на результативний показник. Передусім для цього необхідно підібрати та обґрунтувати рівняння зв'язку, що відповідає характеру аналітичної стохастичної залежності між досліджуваними ознаками. Рівняння регресії показує як в середньому змінюється результативна ознака під впливом зміни факторних ознак.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонов Д. Управління золотовалютними резервами в зарубіжних країнах [Електронний ресурс]//Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/053.htm
2. Аникин А.В. Золото / Аникин А.В. — М.: "Международные отношения", 1984. — 368 с.
3. Барановський О. Філософія безпеки : монографія. Київ : УБС НБУ, 2014. 831 с.
4. Бреславська О.І. Золотовалютні резерви України: джерела поповнення та ефективність управління. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2014. №27. – С. 63–68.
5. Вінницький С.І. Організаційні аспекти управління золотовалютними резервами. Інноваційна економіка. 2014. № 3 (52). С.217-223.
6. Вірт М. Я. Регулювання валютного курсу та його оптимальний режим для України / М.Я. Вірт, П.О. Куцик // Науковий вісник НЛТУ України. 2011. № 21.3. С. 157–163.
7. Вожжов А. Україна в новій архітектурі світової валютної системи / А.Вожжов, О.Білоусов // Вісник НБУ. – 2011. – №8. – с. 24-29.
8. Гаряга Л.О. Нестабільність валютного курсу в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень; за ред. М.І. Зверькова (гол. ред.) та ін. 2015. Вип. 2. № 57. С. 43–50.
9. Гоблик В.В., Дем'ян Я.Ю. Роль золотого запасу в забезпеченні сталого економічного розвитку України. Електронний ресурс .Режим доступу: fkd.org.ua/article/download/107679/124942
10. Гроші та кредит : підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.] ; за наук. ред. М. І. Савлука. — [6-те вид., перероб. і доп.] — К. : КНЕУ, 2011. — 589 с.
11. Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютний контроль" / від 19.02.1993 № 1593. 4. Дзюблюк О.В.

- Валютна політика. — К.: Знання, 2007. — 423 с. 5. Економічна енциклопедія: У 3 т. / Редкол.: Мочерний С.В. (відп. ред.) та ін. — Т. 3. — К.: Видавничий центр "Академія", 2002. — 619 с. 6.
12. Дзюблюк О.В. Валютна політика : підручник / О.В. Дзюблюк. — К. : Знання, 2007. — 422 с.
 13. Діндял Т.А., Чинники структури офіційних золотовалютних резервів. Електронний ресурс — Режим доступу: <https://www.inter-nauka.com/issues/conf2014/20november/20/>.
 14. Журавка Ф.О. Проблемні аспекти вибору резервної валюти при формуванні та управлінні золотовалютними резервами: світові тенденції та Україна / Ф.О. Журавка // Вісник СевДТУ : збірник наукових праць. — Випуск 92 "Економіка і фінанси". — Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2008. — С. 72–77.
 15. Журавка, Ф.О. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки України [Електронний ресурс]: монографія/ /Режим доступу:http://lib.uabs.edu.ua/library/Books_academy/807_2008.pdf 7.
 16. Золотухина Т. К вопросу об определении уровня достаточности официальных золотовалютных резервов / Т. Золотухина // Вопросы экономики. — 2002. — № 3. — С. 31–50.
 17. Ільків О.С. Матвіїв В.І. Інформатика та комп'ютерна техніка (з елементами математичної статистики): Навч. посіб. — Львів: ЛДУФК. 2010.
 18. Колдовський А.В. Зарубіжний досвід управління золотовалютними резервами. Ефективна економіка. 2013. № 2.
 19. Карбау Р. Міжнародна економіка / Р. Карбау. — Суми: Козацький вал, 2004. — 652 с.
 20. Ковальчук А.Т., А.В. Матіос. Валютні резерви: проблеми формування, розміщення та використання. Електронний ресурс — Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45363/03-Kovalchuk.pdf?sequence=1>

- 21.Ковальчук Н.І. Золотовалютні резерви в контексті національної безпеки [Електронний ресурс]// Режим доступу: [www.nbuv.gov.ua /porta/soc_gum/ naukma/law/2008_77/19_kovalchuk_ni.PDF](http://www.nbuv.gov.ua/porta/soc_gum/naukma/law/2008_77/19_kovalchuk_ni.PDF) 8.
- 22.Козловський Р. Світові тенденції акумуляції та використання міжнародних золотовалютних резервів [www.nbuv.gov.ua/portal /Soc_Gum/Gev/2010_2/ WORLD_ECONOMY_AND_INTERNATIONAL/002.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gev/2010_2/WORLD_ECONOMY_AND_INTERNATIONAL/002.pdf)
- 23.Козюк В. В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності : монографія. Тернопіль: ТНЕУ, “Економічна думка”, 2009. – 728 с.
- 24.Колісник В. Золотовалютні резерви України та економічна безпека держави: законодавче врегулювання //Право України. — 2001. — № 8. — С. 61—64. 11.
- 25.Король М.М., Лапа І.В. Теоретичні основи формування та управління золотовалютними резервами – [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_1_2018ua/29.pdf
- 26.Косова Т.Д. Центральний банк і грошово-кредитна політика / Т.Д. Косова, О.О. Папаїка та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
- 27.Крупка М.І. Валютно-курсова політика України: монографія/ [М.І. Крупка, М.І. Кульчицький, Н.В. Жмурко, Д.В. Ванькович]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 366 с.
- 28.Кузнецов А.М., Деркач Ю.Б. Вплив валютної лібералізації на формування золотовалютних резервів України. Економіка і суспільство.2019.20.С.650-656.
- 29.Лунін О.Б. Управління золотовалютними резервами Національного банку України : автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.04.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит” / О. Б. Лунін. – К., 2001. – 20с.
- 30.Лупін О. Ефективність управління золотовалютними резервами Національного банку України / О. Лупін // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2001. – № 5. – С. 10–23.

- 31.Лупін О.Б. Нові фінансові інструменти в управлінні золотовалютними резервами НБУ // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 9: Збірник наукових праць: Наукове видання. – Суми: Мрія-1 ЛТД; УАБС, 2004. – С. 24-30.
- 32.Марена Т. Особливості формування та розподілу світових золотовалютних резервів в сучасних умовах / Т. Марена // Вісник Донецького національного університету. Серія “Економіка і право”. – 2009. – Вип. 1. – С. 387–394.
- 33.Мелих О. Валютно-курсова політика та її вплив на фінансову безпеку держави / О. Мелих // Вісник НБУ. 2008. № 8. С. 50–53.
- 34.Мотричук І.В. Проблеми Національного банку України в сфері формування золотовалютних резервів. Електронний ресурс– Режим доступу:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/5504/Motrychuk%20IV.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- 35.Наговицин А.Г. Валютная политика А.Г.Наговицин. — М.: Экзамен, 2000. — 512 с.
- 36.Наконечний, С. І. Економетрія: підручник / С. І. Наконечний, Т. О. Терещенко, Т. П. Романюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 520 с.
- 37.Ніколенко О.В., Лупін О.Б. Реформування системи управління золотовалютними резервами Національного банку України // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 7: Збірник наукових праць: Наукове видання. – Суми: Мрія-1 ЛТД; УАБС, 2003. – С. 26-31.
- 38.Офіційний сайт міжнародного валютного фонду. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://data.imf.org/>
- 39.Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://minfin.com.ua>
- 40.Офіційний сайт Національного банку України. – Електронний ресурс . – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
- 41.Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/all>

42. Підручник / Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.
43. Погудаева, М. Структура и опыт управления международными резервами в современных условиях [Электронный ресурс] / М.Ю. Погудаева, Ю.И. Погудаев. — Режим доступа : <http://elibrary>.
44. Про затвердження Стратегії валютних інтервенцій Національного банку України на 2016 - 2020 роки. Рішення, затверджене від 06.09.2016 № 261-рш. URL: <http://www.rada.gov.ua>
45. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : Закон України від 20 трав. 1999 р. № 679-XIV, зі змінами і допов. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
46. Репко М., Кашко О., Піонтківська І. Міжнародний досвід лібералізації руху капіталу. Вісник Національного банку України. 2016. № 235. С. 26–42.
47. Романишин В.О. Центральний банк і грошово-кредитна політика : навч. посіб. / [Романишин В.О., Уманців Ю.М.]. — К. : Атіка, 2005. — 480 с.
48. Старинський М.В. Правовий режим золота як об'єкта валютних правовідносин / М.В. Старинський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. — 2014. - №27. — С.187 – 191.
49. Старинський М.В. Правовий режим резервної валюти за законодавством України / М.В. Старинський // Фінансове право. — 2015. - №5. — С.194-198.
50. Стельмах В.С. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / В.С. Стельмах. — К. : Центр наукових досліджень НБУ, 2009. — 404 с.
51. Унковская Т. Как остановить девальвационный торнадо / Т. Унковская // Газета «Зеркало недели». — 2014. — № 47.
52. Федулова С.Ф.. Анализ динамики и структуры международных резервов стран мира. Вестник Удмуртского университета. 2018. №1. С.61- 65

- 53.Центральний банк та грошово-кредитна політика : підручник / А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук та ін. – К. : КНЕУ, 2005. – 556 с.
- 54.Чабаненко І. Золотовалютні резерви: проблеми формування та управління / І.Чабаненко, В.Фіногєєва // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2012. – Вип. 2, Т. 1. – 217 с.
- 55.Черкашина К.Ф., Бур І.С. Тенденції валютного ринку України. Інфраструктура ринку. 2017. № 5. С. 186–189.
- 56.Шелудько Н.М., Шкляр А.І. Фінансові кризи на ринках, що розвиваються: теоретичні та емпіричні аспекти аналізу. Фінанси України. 2009. № 2. С. 3–21.
- 57.Шемет Т.С. Теорія і практика валютного курсу/ За редакцію О.І. Рогача. К.: "Либідь". — 2006. — С. 56.
- 58.Шемет Т.С., Діндял Т.А. Питання формування оптимальної структури золотовалютних резервів України. International Scientific Journal. 2014. № 11. С.29-32.
59. Щербакова О. Валютна політика Національного банку України // Вісник НБУ. – 2007. – №6. – С.6-9.
- 60.Balance of payments and international investment position manual. Sixth Edition. Washington, D.C., 2009. – International Monetary Fund. – 351 p. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf>
- 61.How do central banks acquire currency reserves and how much are they required to hold? by Nicola Sargeant. URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/06/reserverrequirements.asp#ixzz5UmPezuGP>.
- 62.Obstfeld M. Globalization and Macroeconomics // NBER Reporter. - Fall 2000. – Mode of access: <http://www.nber.org/reporter/fall00/obstfeld.html>
- 63.Офіційний сайт Всесвітньої золотої ради. The role of gold in a multicurrency reserve system by Andrew Sheng. URL:

<https://www.gold.org/research/gold-investor/gold-investor-july-2018/role-of-gold-in-a-multicurrency-reserve-system>.

64. Report of the Commission of Experts of the President of the United Nations General Assembly on Reforms of International Monetary and Financial